

UZUPEŁNIA ZDAJĄCY

KOD

--	--	--

PESEL

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

*miejsce
na naklejkę*

EGZAMIN MATURALNY Z HISTORII

POZIOM ROZSZERZONY

DATA: **19 maja 2015 r.**

GODZINA ROZPOCZĘCIA: **14:00**

CZAS PRACY: **180 minut**

LICZBA PUNKTÓW DO UZYSKANIA: **50**

Instrukcja dla zdającego

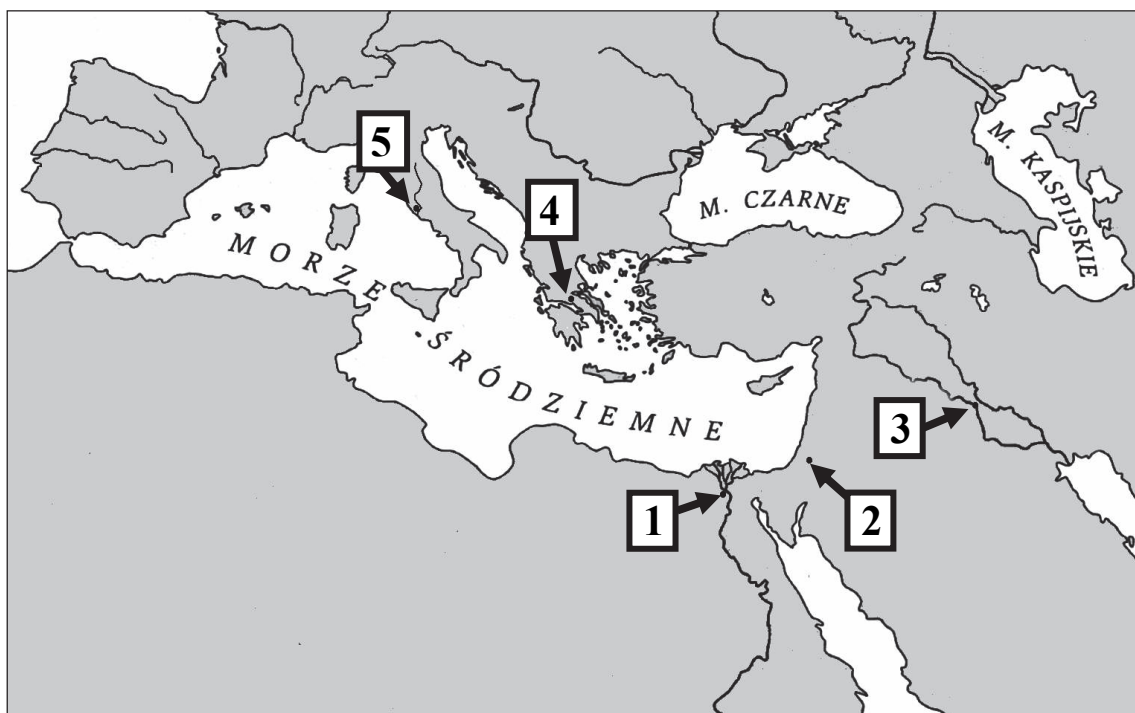
1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 37 stron (zadania 1–22).
Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Odpowiedzi zapisz w miejscu na to przeznaczonym przy każdym zadaniu.
3. Pisz czytelnie. Używaj długopisu albo pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
4. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
5. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie będą oceniane.
6. Na tej stronie oraz na karcie odpowiedzi wpisz swój numer PESEL i przyklej naklejkę z kodem.
7. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.

MHI-R1_1P-152

Zadanie 1.

Źródło 1. Schemat kartograficzny

Na podstawie: *Atlas historyczny świata*, Warszawa 2001, s. 12.

Źródło 2. Fragmenty dzieł pisarzy starożytnych

Fragment A.

Miasto zbudowane było tak porządnie, jak żadne inne ze znanych nam miast. Naprzód biegnie dookoła niego głęboki szeroki rów pełen wody, potem idzie szeroki na pięćdziesiąt królewskich łokci, a wysoki na dwadzieścia łokci mur. [...] Kopiać rów, sporządzali jednocześnie cegły z ziemi wynoszonej z rowu, a skoro wystarczającą ilość cegieł zgarnęli, wypalali je w piecach. [...] Miasto składa się z dwóch części, bo dzieli je rzeka, która zwie się Eufrat.

Na podstawie: Herodot, *Dzieje*, Wrocław 2005, s. 94–95.

Fragment B.

Świątynia Apollina leży w górach Parnasu na skale stromej ze wszystkich stron. Tutaj rzesze ludzi, które napływały zewsząd z podziwu dla majestatu boskiego, stworzyły miasto i osiadły na tej skale. Dzięki temu świątyni i miasta bronią nie tylko mury, ale i przepaście [...]. W samym środku znajduje się skała tworząca coś w rodzaju teatru [...]. Na tym występie skalnym, niemal w środku wysokości góry, znajduje się mała płaszczyna, a w niej głęboki otwór w ziemi, który prowadzi do wyroczni.

Na podstawie: G. Chomicki, S. Sprawski, *Starożytność. Teksty źródłowe, komentarze i zagadnienia do historii w szkole średniej*, Kraków 1999, s. 171–172.

Zadanie 1.1. (0–1)

Podaj numery, którymi na mapie oznaczono miejsca wzniesienia obiektów opisanych w tekstach.

Fragment A.

Fragment B.

Zadanie 1.2. (0–2)

Wyjaśnij, jaki był wpływ warunków naturalnych na lokalizację obiektów opisanych w tekstach.

Wpływ warunków naturalnych na lokalizację obiektu opisanego w tekście A.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Wpływ warunków naturalnych na lokalizację obiektu opisanego w tekście B.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Wypełnia egzaminator	Nr zadania	1.1.	1.2.
	Maks. liczba pkt	1	2
	Uzyskana liczba pkt		

Zadanie 2. (0–1)

Źródło 1. Kwintus Tulliusz Cyceon¹, *Mały poradnik wyborczy*, 64 r. p.n.e. [fragment]

Trzy są drogi szczególnie prowadzące do pozyskania ludzkiej przychylności i głosu w wyborach – świadczenie przysług, budzenie nadziei oraz samorzutne szczere przywiązanie. [...] Staraj się [...], by cała kampania wyborcza była pełna blasku, okazała, świetna, miła ludowi, by odznaczała się wspaniałością i godnością. [...] Hojność [...] ma szerokie pole [...].

Staraj się, by dostęp do ciebie był łatwy we dnie i w nocy, by nie tylko bramy domu stały otworem, lecz także przystępne było spojrzenie i wyraz twarzy, które są niejako bramą duszy. Gdy cię o coś proszą – zgadzaj się (jeżeli czegoś nie możesz spełnić, odmów w sposób uprzejmy albo w ogóle nie odmawiaj). [...] Obietnica jest czymś niepewnym, odnosi się do przyszłości i do niewielu stosunkowo ludzi; natomiast odmowa zraza na pewno zaraz, i to większą liczbę osób.

Na podstawie: J. Kwapisz, *Jak wygrać wybory w Rzymie*, [w:] „Mówią Wieki” 2003, nr 5, s. 19, 21, 22.

¹ Kwintus Tulliusz Cyceon (102 p.n.e.–43 p.n.e.) – młodszy brat mówcy rzymskiego Marka Tulliusza Cyceona.

Źródło 2. Plutarch, *Żywoty sławnych mężów* [fragment]

Pompejusz ma powodzenie, jako wódz [...] wszedł do senatu, a przez obywateli został zaszczycony przydomkiem Magnus, tj. Wielki. [...]

Gdy był w Rzymie [...], unikał tłumu i forum publicznego; niewielu potrzebującym przychodził z pomocą. [...]

Krassus [...] nie grał nieuchwytnego i nieprzystępnego, lecz obracał się ciągle wśród potrzebujących jego pośrednictwa [...]. I kiedy Cezar w charakterze pretora wybierał się do Hiszpanii, a nie miał pieniędzy, to Krassus [...] poręczył za niego sumą ośmiuset trzydziestu talentów.

Na podstawie: G. Chomicki, S. Sprawski, *Starożytność. Teksty źródłowe, komentarze i zagadnienia do historii w szkole średniej*, Kraków 1999, s. 252.

Który polityk rzymski – Pompejusz czy Krassus – postępował zgodnie z zasadami przedstawionymi w źródle 1.? Odpowiedź uzasadnij.

.....

.....

.....

Zadanie 3.

Gall Anonim, *Kronika polska*

Fragment A.

Bolesław więc, zawładnąwszy przebogatym miastem Kijowem i potężnym królestwem ruskim, [...] ustanowił tam panem w swoim zastępstwie pewnego Rusina ze swego rodu Świętopelka i powracał z resztą skarbów do Polski.

Na podstawie: Gall Anonim, *Kronika polska*, Wrocław 2003, s. 23.

Fragment B.

Bolesław Śmiały, jako zdobywca wkroczył do stolicy królestwa Rusinów, znamienitego miasta Kijowa [...]. Tam też osadził na tronie królewskim pewnego Rusina ze swego rodu Izasława, któremu należały się rządy, a wszystkich, którzy nie byli mu posłuszni, usunął od władzy.

Na podstawie: Gall Anonim, *Kronika polska*, Wrocław 2003, s. 48.

Zadanie 3.1. (0–1)

Podaj przydomek Bolesława wymienionego we fragmencie A. kroniki Galla Anonima.

.....

Zadanie 3.2. (0–1)

Porównaj metody realizacji celów polityki zagranicznej, którymi posługiwali się obaj Bolesławowie.

.....
.....
.....

Wypełnia egzaminator	Nr zadania	2.	3.1.	3.2.
	Maks. liczba pkt	1	1	1
	Uzyskana liczba pkt			

Zadanie 4. (0–3)

Źródło: Konny portret króla Władysława Jagielly, fresk z kaplicy Świętej Trójcy na zamku w Lublinie, 1418 r.

Polska. Pejzaż, sztuka, historia, red. R. Andruszko, Kraków 2004, s. 243.

Wyjaśnij wymowę ideową fresku, interpretując jego elementy graficzne.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 5. (0–2)

Źródło 1. Statut warcki, 1423 r. [fragment]

Nieużytecznego sołtysa pan w dziedzictwie mając albo krnąbrnego może rozkazać mu sołectwo jego sprzedać, który gdyby nie mógł mieć nabywcy, wtedy ów dziedzic [...] powinien [...] wybrać dwie osoby roztropne, żadnej ze stron niepodejrzane, które w ten sposób wartość sołectwa na jedną sumę taksując, oznajmią jej wysokość temuż panu lub dziedzicowi do zapłacenia.

Na podstawie: *Wiek V–XV w źródłach. Wybór tekstów źródłowych z propozycjami metodycznymi dla nauczycieli historii, studentów i nauczycieli*, oprac. M. Sobańska-Bondaruk, S.B. Lenard, Warszawa 2003, s. 187.

Źródło 2. Statuty piotrkowskie, 1496 r. [fragment]

Zaradzając dowolności młodzieży plebejskiej, jak i opustoszeniu dóbr, postanowiliśmy, aby tylko jeden syn ze wsi od ojca mógł odchodzić do służby, a szczególnie do nauki albo do rzemiosła.

[...] Dalej postanawiamy, że mieszczanom i plebejuszom nie wolno dóbr ziemskich kupować, dzierżawić lub posiadać [...].

Na podstawie: *Wiek V–XV w źródłach. Wybór tekstów źródłowych z propozycjami metodycznymi dla nauczycieli historii, studentów i nauczycieli*, oprac. M. Sobańska-Bondaruk, S.B. Lenard, Warszawa 2003, s. 194–195.

Wyjaśnij wpływ decyzji zawartych w źródłach 1. i 2. na gospodarkę folwarczno-pańszczyźnianą.

-
-

Wypełnia egzaminator	Nr zadania	4.	5.
	Maks. liczba pkt	3	2
	Uzyskana liczba pkt		

Zadanie 6.

Źródło 1. Fragment wiersza francuskiego poety dworskiego Pierre’a Ronsarda, XVI w.

Kiedy zostałeś wybrany monarchą Polski, [...]
Nigdy nie głosił chwały takiej elekcyi,
Tym bardziej, iż pozbawiała Francuzów światła,
Co w cudzym kraju miało wprzód świecić.
Po twym powrocie zaś błyszczy jak słońce [...].
Poeta, ogrzany słońcem, śpiewa twoją chwałę [...].

Na podstawie: F. Rosset, *Drzewo Kraków. Mit polski w literaturze francuskiej 1573–1896*, Kraków 1997, s. 32.

Źródło 2. Fragment wiersza francuskiego poety kalwińskiego Agrippy d’Aubigného, XVI w.

O Sarmaci bez króla! O zacni przybysze
Z kraju, który swym władcom twarde prawa pisze, [...]
Czyż obłęd podgolone wam głowy zepsował,
Żeście wzięli nierządcę, by rządy sprawował?
Ów tylko czyhał na to. Że źle mu się wiodło,
Tym skorzej chciał uświetnić personę swą podłą
Królewskim płaszczem waszym, i pragnął ujść klęski,
Przed pomstą za swe zbrodnie kryjąc strach niemęski. [...]

Na podstawie: F. Rosset, *Drzewo Kraków. Mit polski w literaturze francuskiej 1573–1896*, Kraków 1997, s. 33.

Zadanie 6.1. (0–1)

Wyjaśnij, jak autorzy obu wierszy oceniali króla Henryka Walezego i co mogło mieć wpływ na ich opinie.

.....

.....

.....

Zadanie 6.2. (0–1)

Na jaką cechę ustroju Rzeczypospolitej zwrócił uwagę autor źródła 2.? Odpowiedź uzasadnij.

.....

.....

.....

.....

Zadanie 7. (0–1)

Źródło: Fragment obrazu *Taniec śmierci* z kościoła oo. bernardynów w Krakowie

Na podstawie: *Polska. Pejzaż, sztuka, historia*, red. R. Andruszko, Kraków 2003, s. 133.

Udowodnij tezę o związku ideologii sarmackiej z treścią przedstawionej ilustracji.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

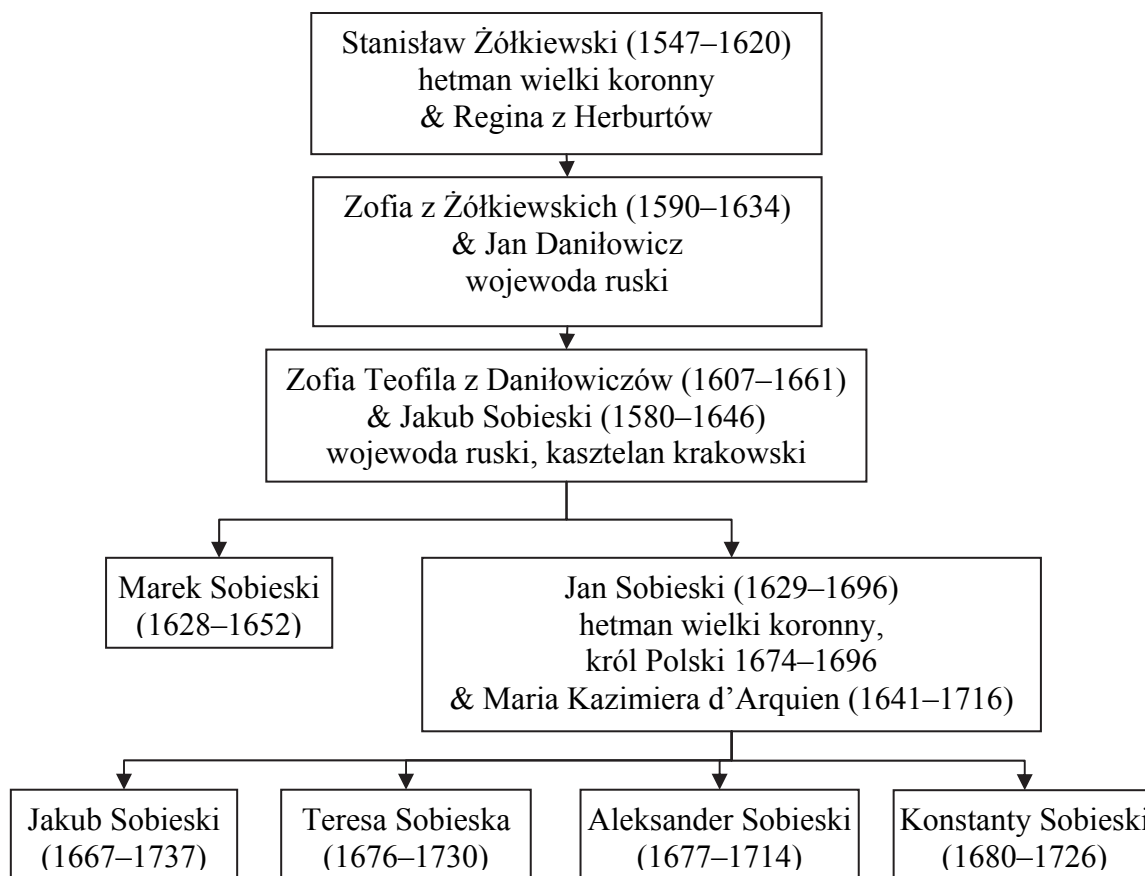
.....

.....

Wypełnia egzaminator	Nr zadania	6.1.	6.2.	7.
	Maks. liczba pkt	1	1	1
	Uzyskana liczba pkt			

Zadanie 8.

Źródło 1. Fragment tablicy genealogicznej rodzin Żółkiewskich i Sobieskich

Na podstawie: „Mówią Wieki” 2013, nr 9, s. 21.

Objaśnienie:

& – małżeństwo; w nawiasach podano lata życia; obok nazwisk podano tylko niektóre funkcje i urzędy pełnione przez wymienione osoby.

Źródło 2. Bernard O'Connor¹, *Historia Polski* [fragmenty]

Władca ten pochodził ze szlacheckiej i starożytnej rodziny. Matką króla Jana III Sobieskiego była jedna z wnuczek hetmana wielkiego koronnego, który odważnie walczył w pamiętnej bitwie pod Cecorą, gdzie został w końcu zabity.

Jan Sobieski poślubił Marię de la Grange, córkę markiza Arquien. W 1676 r. Jan Sobieski oraz królowa Maria zostali ukoronowani z wielką pompą i przepychem na zamku w Krakowie.

Synom króla poświęcano niewiele więcej uwagi niż innym szlachcicom i traktowano ich bardzo familiarnie. Polacy mawiali, że synowie króla według prawa są jedynie szlachcicami i jeśli nadaje się im tytuł księcia lub Jego Wysokości, to bardziej z uprzejmości względem nich oraz szacunku dla króla niż z obowiązku.

Księżąt Aleksandra i Konstantego, którzy urodzili się po elekcji króla, darzono większym szacunkiem niż Jakuba, który urodził się wcześniej.

Na podstawie: B. O'Connor, *Historia Polski*, Warszawa 2012, s. 185, 191, 205.

¹ Bernard O'Connor – Irlandczyk, nadworny lekarz króla Jana III Sobieskiego.

Zadanie 8.1. (0–1)

Czy spełniło się życzenie, które znalazło wyraz w treści napisu wyrytego na nagrobku pradziadka Jana III Sobieskiego: *Exoriare aliquis nostris ex ossibus ultor* [A kiedyś niech powstanie mściciel z naszych kości]? Odpowiedź uzasadnij.

.....

.....

.....

.....

Zadanie 8.2. (0–1)

Wyjaśnij, dlaczego – zdaniem Bernarda O’Connora – szlachta z większym szacunkiem odnosiła się do młodszych synów Jana III Sobieskiego niż do starszego Jakuba.

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 8.3. (0–1)

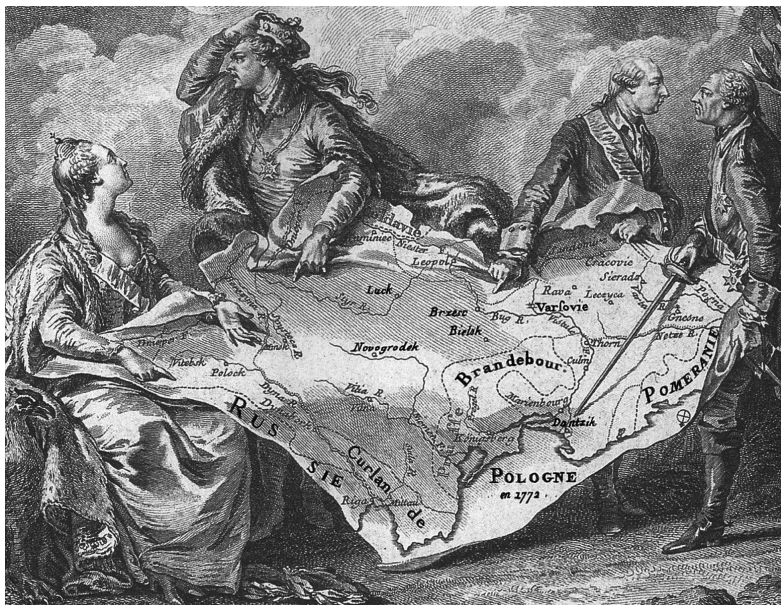
Oceń, czy poniższe zdania są prawdziwe. Zaznacz P, jeśli zdanie jest prawdziwe, lub F – jeśli jest ono fałszywe.

1.	Elekcja króla Jana III Sobieskiego i jego koronacja odbyły się w tym samym roku.	P	F
2.	Ojciec i dziadek króla Jana III Sobieskiego zasiadali w senacie.	P	F
3.	Jan III Sobieski, nim został królem, pełnił tę samą funkcję, co jego pradziadek po kądzieli.	P	F

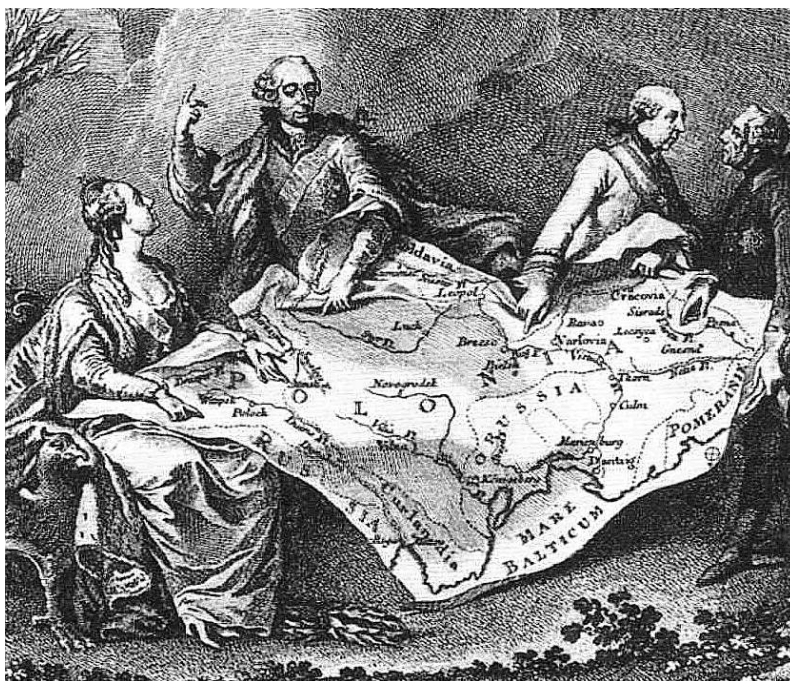
Wypełnia egzaminator	Nr zadania	8.1.	8.2.	8.3.
	Maks. liczba pkt	1	1	1
	Uzyskana liczba pkt			

Zadanie 9. (0–1)

Źródło 1. Kołacz królewski – alegoria I rozbioru, wersja 1. z 1773 r. [fragment]

Źródło 2. Kołacz królewski – alegoria I rozbioru, wersja 2. z 1774 r. [fragment]

Postaci na obu miedziorytach (od lewej):
caryca Katarzyna II, król Stanisław August Poniatowski, cesarz Józef II,
król Fryderyk II Wielki.

Objaśnienie:

W Paryżu w 1773 roku Jean-Michel Moreau le Jeune zaprojektował, a Nicolas Noël Le Mire wykonał miedzioryt pt. „Kołacz królewski” (źródło 1). Negatywna reakcja opinii publicznej spowodowała, że na życzenie władcy Prus – Fryderyka II Wielkiego – wykonano drugą wersję miedziorytu (źródło 2).

Na podstawie: *Ilustrowany atlas historii Polski*, Warszawa 2006, s. 156;
K. Zielińska, Z. Kozłowska, *U źródeł współczesności. Czasy nowożytności*, Warszawa 2000, s. 291.

Wyjaśnij, w jakim celu Fryderyk II Wielki polecił wprowadzenie zmian w treści miedziorytu. Odpowiedz, odwołując się do obu wersji miedziorytu.

Zadanie 10. (0–2)

Źródło: Fragment biografii Katarzyny II Wielkiej

Obawa o siebie, syna i naród skłoniła carycę Katarzynę II do zbadania nowej, kontrowersyjnej metody szczepienia przeciwko ospie. [...] Doktor Thomas Dimsdale 12 października 1768 r. zaszczepił Katarzynę w oba ramiona [...].

Za przykładem Katarzyny poszło 140 osób [...]. W Petersburgu, Moskwie, Kazaniu, Irkucku [...] utworzono kliniki zajmujące się szczepieniami. Do roku 1780 zaszczepiono 20 tysięcy Rosjan [...].

Trzy lata po osobistej konfrontacji Katarzyny z ospą Rosja musiała się zmierzyć z jeszcze straszliwszą chorobą – dżumą. [...] [Przerażeni mieszkańcy Moskwy] odmawiali przestrzegania zakazu gromadzenia się na placach i w kościołach, gdzie w nadziei na ochronę całowano rzekomo cudowne ikony [...]. Arcybiskup Moskwy ojciec Ambroziejusz [...] postanowił przeciwdziałać infekcjom [...]. Nakazał pod osłoną nocy usunąć ikonę przedstawiającą Dziewicę Warwarską z miejskiej bramy i ukryć. [...] Decyzja podjęta w najlepszej wierze sprowokowała zamieszki. [...] Ambroziejusz schronił się w klasztornej celi, jednak tłum wywłókł go z niej [...]. Zamieszki stłumiło wojsko.

Na podstawie: R.K. Massie, *Katarzyna Wielka. Portret kobiety*, Kraków 2012, s. 368–369, 370.

Jakie elementy mentalności XVIII-wiecznego społeczeństwa rosyjskiego, według autora tekstu, pomogły w walce z ospą, a jakie – przeszkodziły w walce z dżumą? Uzasadnij swoją odpowiedź.

-
-

Wypełnia egzaminator	Nr zadania	9.	10.
	Maks. liczba pkt	1	2
	Uzyskana liczba pkt		

Zadanie 11. (0–2)

Źródło 1. Fragment pracy francuskiego historyka

Rozpoczęta w 1808 wojna [...] zakończyła się pięć lat później odwrotem armii francuskiej. Wydarzenia te drażyły cały system, [...] podsycając ośmielone ludowym powstaniem na Półwyspie Iberyjskim najróżniejsze nacjonalizmy, mobilizując setki tysięcy ludzi w czasie, gdy Wielka Armia zapuszczała się w głąb rosyjskich stepów [...].

Na podstawie: T. Lenz, *Napoleon odkłamany*, Warszawa 2009, s. 26.

Źródło 2. Karykatura z pierwszej połowy XIX w.

Madryt, Fontainebleau¹, Moskwa...

„Mówią Wieki” 2003, numer specjalny *Ów rok 1812*, s. 13.

¹ Fontainebleau – rezydencja władców Francji, siedziba Napoleona I Bonaparte.

Czy treść rysunku satyrycznego ukazuje polityczne konsekwencje wydarzeń, o których mowa w tekście? Odpowiedź uzasadnij, interpretując elementy rysunku.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 12. (0–1)**Źródło 1. Rajnold Suchodolski,
Polonez Kościuszki**

Patrz, Kościuszko, na nas z nieba,
 Jak w krwi wrogów będziem brodzić,
 Twego miecza nam potrzeba,
 By ojczyznę oswobodzić!
 [...]
 Z naszym duchem i orężem
 Polak ziemię oswobodzi.
 Zdrajca pierzchnie, my zwyciężym,
 Bo Chłopicki nam przewodzi!
 Tylko razem, tylko w zgodzie,
 A powstańców będziem wzorem.
 Wszak dyktator przy narodzie,
 Cały naród z dyktatorem!

Źródło 2. Mazur [...] (ulotka anonimowa)

Nasz Chłopicki wojak dzielny, śmiały
 Wykonywać rozkazy i szturmem brać wały,
 Lecz by całym wojskiem władać,
 Trzeba coś więcej posiadać.
 Więc bez niego w imię Boga
 Pobijemy wroga!

Sześć tygodni siedział, dumał, drzymał,
 Bez granic dyktaturę w słabym ręku trzymał
 I z Lubeckim będąc w zмовie,
 Oczekiwał, co Car powie;
 A tymczasem, ach dlaboga!,
 Puścił z kraju wroga.

Na podstawie: *Poezja powstania listopadowego*, oprac. A. Zieliński,
 Wrocław 1971, s. 35–36, 233.

Udowodnij, że z treści fragmentów utworów wynika, że źródło 2. powstało później niż źródło 1.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Wypełnia egzaminator	Nr zadania	11.	12.
	Maks. liczba pkt	2	1
	Uzyskana liczba pkt		

Zadanie 13.

Źródło 1. Mapa. Zjednoczenie Włoch

terytorium państwa w 1861 r.
obszary przyłączone do 1870 r.
dawne posiadłości Habsburgów
dawne posiadłości Burbonów

--- granice krajów
1866 daty przyłączenia krajów
⇨ uderzenia wojsk sardyńskich
➔ trasy „czerwonych koszul”

Na podstawie: M. Wawrykowa, *Historia powszechna 1850–1914*, Warszawa 1998, s. 31.

Źródło 2. Fragment biografii

Uścisk rąk króla Sardynii i wodza był znakiem zgody pomiędzy monarchią i narodową rewolucją [...]. Kiedy zbliżyli się do siebie na koniach, wódz [...] powiedział: „Pozdrawiam króla Włoch”. Wiktor Emanuel na takie powitanie zdobył się jedynie na banalne: „Jakże się pan miewa [...]?” – „Bardzo dobrze, Wasza Królewska Mość [...]” – odpowiedział równie zdawkowo wódz „czerwonych koszul”. [...] Powody oschłości króla były zrozumiałe. [...] To prastare królestwo składał mu w darze czerwony generał [...]. Przyjmować koronę [...] z rąk takiego człowieka nawet dla bardzo liberalnego monarchy nie było rzeczą zręczną. [...] Gaeta broniła się do lutego 1861 r. i skapitulowała dopiero po wyjeździe Franciszka II Burbona do Rzymu.

Na podstawie: T. Wituch, [...], Wrocław 1983, s. 238–239.

Zadanie 13.1. (0–1)

Rozpoznaj wodza, którego spotkanie z królem Wiktorem Emanuelem opisano w źródle 2.

Zadanie 13.2. (0–1)

Podaj numer, którym na mapie oznaczono miejsce spotkania opisanego w źródle 2.

.....

Zadanie 13.3. (0–1)

Na podstawie źródła 1. podaj nazwę *prastarego królestwa*, o którym mowa w źródle 2.

.....

Zadanie 14. (0–1)

Źródło 1. Reklama prasowa z 1904 r.

„Wiadomości Historyczne” 2013, nr 5, s. 38.

Źródło 2. Eliza Orzeszkowa o sytuacji kobiet w zaborze rosyjskim na przełomie XIX i XX w.

Tylko elementarne wychowanie jest jednakowe dla chłopców i dziewcząt; gimnazjalne nie jest ani tak rozprzestrzenione, ani tak kompletne dla ostatnich, jak dla pierwszych. Co do wyższego wykształcenia, jeżeli Polka chce odbywać uniwersyteckie studia, musi udawać się do Petersburga lub na uniwersytety zachodniej Europy. [...] Brakiem gimnazjów żeńskich jest kompletne ignorowanie łaciny i greckiego, wskutek czego kończące je uczennice nieprzystosowane są ani do uniwersytetów rosyjskich, ani też zachodnioeuropejskich.

Na podstawie: G. Chomicki, L. Śliwa, *Wiek XIX. Teksty źródłowe. Tematy lekcji i zagadnienia do historii w szkole średniej*, Kraków 2001, s. 297, 298.

Udowodnij, że przedstawiona reklama prasowa zawiera treści potwierdzające opinię Elizy Orzeszkowej o szansach edukacyjnych kobiet w zaborze rosyjskim.

.....

.....

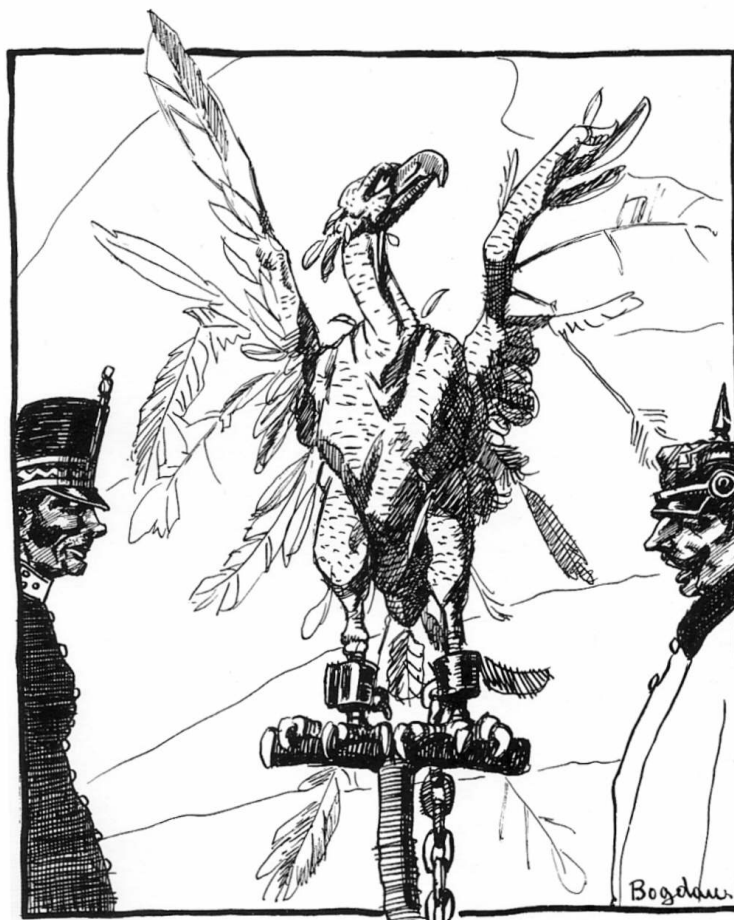
.....

.....

Wypełnia egzaminator	Nr zadania	13.1.	13.2.	13.3.	14.
	Maks. liczba pkt	1	1	1	1
	Uzyskana liczba pkt				

Zadanie 15.

Źródło 1. Rysunek satyryczny Bogdana Nowakowskiego, 1916 r.

Orzeł w kajdanach

Czasy wojen i pokoju. Karykatura polska 1914–1939, Warszawa 2004, s. 42.

Źródło 2. Fragment wspomnień legionisty Romana Starzyńskiego

[...] ukazały się odezwy generał-gubernatorów warszawskiego i lubelskiego, wzywające do ochotniczego wstępowania w szeregi armii polskiej. A więc tak im śpieszno! Przed powołaniem jakiegokolwiek legalnej władzy polskiej ustawodawczej, czy wykonawczej, która jedynie ma prawo do szafowania krwią polską, władze okupacyjne nie zdołały nawet zachować jakiej takiej przyzwoitości i tak bez żadnych obsłonek wskazują, o co im chodzi. [...] Legioniści śpiewali:

*Wyszedł rozkaz Beselera¹, wyszedł rozkaz Kuka²,
Polska musi dać rekruta, dreißig³ marek sztuka!*

Na podstawie: R. Starzyński, *Cztery lata wojny w służbie komendanta. Przeżycia wojenne 1914–1918*, Warszawa 2012, s. 333.

¹ Hans von Beseler (1850–1921) – generalny gubernator warszawski.

² Karl Kuk (1853–1935) – generalny gubernator lubelski.

³ Dreißig – trzydzieści.

Zadanie 15.1. (0–1)

Podaj stosowaną w historiografii nazwę *odezwy*, której dotyczą oba źródła.

.....

Zadanie 15.2. (0–1)

Czy wymowa ideowa rysunku satyrycznego jest zbieżna z wyrażoną w źródle 2. opinią o decyzji władz niemieckich i austriackich z 1916 r.? Odpowiedź uzasadnij.

.....

.....

.....

.....

Zadanie 16. (0–1)

Źródło: Produkcja samochodów w USA i udział w rynku General Motors Company, Forda i Chryslera, 1921–1937

Rok	Liczba samochodów w tys.	Udział wielkiej trójki w rynku, w procentach		
		General Motors Company	Ford	Chrysler
1921	1518	12,7	55,7	–
1923	3624	20,2	46,1	–
1927	4587	43,5	9,3	6,2
1931	1973	43,9	24,9	12,4
1935	3252	39,2	28,0	22,7
1937	3916	41,8	21,4	25,4

M. Kopczyński, *Ludzie i technika. Szkice z dziejów cywilizacji przemysłowej*, Warszawa 2009, s. 272.

Oceń, czy poniższe zdania są prawdziwe. Zaznacz P, jeśli zdanie jest prawdziwe, lub F – jeśli jest ono fałszywe.

1.	Rynek samochodowy w USA nie odczuł negatywnych skutków wielkiego kryzysu gospodarczego.	P	F
2.	Już przed krachem na giełdzie w Nowym Jorku Ford przestał być liderem wśród producentów samochodów w USA.	P	F
3.	W latach 1921–1937, mimo okresowych wahań, roczna produkcja samochodów w USA wzrosła ponaddwukrotnie.	P	F

Wypełnia egzaminator	Nr zadania	15.1.	15.2.	16.
	Maks. liczba pkt	1	1	1
	Uzyskana liczba pkt			

Zadanie 17. (0–2)

Źródło: Marian Hemar¹, *Racja stanu* [fragment]

Kiedy w Katyniu ziemia na światło wydała
Mierzwę trupów – pobite, porzucone ciała [...]

Jak skwapliwie psykali² nasi politycy,
Realni demokraci, trzeźwi anglofile,
Żeby tyle nie mówić o byle mogile...
Żeby nie psuć humoru angielskiej ulicy...
Żeby nie robić gwałtu z jednego Katynia [...]

Bo pan Goebbels o Katyń Sowiety obwinia –
Więc jak nam, demokratom, popierać Goebbelsa?
Jak – za Goebbelsem – Rosję oskarżać przed światem?
Jak nam Anglię przed takim stawiać dylematem?
Szyki psuć Churchillowi? [...]

A jeszcze kto napisze: „Polacy faszyści!
Basują Goebbelsowi z wspólnej nienawiści
Do sowieckiego raju ... ręka rękę myje”...
Jak polski demokrat ten zarzut przeżyje?

Więc trzeźwi, polityczni, realni i mili
Zrobili tak, że właśnie – wiemy, jak zrobili.

Na podstawie: M. Hemar, *Satyry patetyczne*, Londyn 1947, s. 48–49.

¹ Marian Hemar (1901–1972) – polski poeta, satyryk, autor tekstów piosenek, od 1939 r. przebywał na emigracji.

² Psykać – wydawać dźwięki *pss!* lub *psyt!* w celu uciszenia kogoś lub wyrażenia dezaprobaty.

Podaj dwie przyczyny, które – zdaniem autora wiersza – utrudniały politykom emigracyjnym domaganie się wyjaśnienia sprawy katyńskiej.

-
-

Zadanie 18. (0–1)

Ilustracja zamieszczona na okładce podręcznika szkolnego w Chinach

<http://static.polskieradio.pl>

Zaznacz poprawne dokończenie zdania.

Ilustracja jest przejawem typowej metody propagandowej stosowanej w komunistycznych Chinach w okresie nazywanym

- A. Długim Marszem.
- B. Wielkim Skokiem Naprzód.
- C. Rewolucją Kulturalną.
- D. Otwarciem na Świat.

Wypełnia egzaminator	Nr zadania	17.	18.
	Maks. liczba pkt	2	1
	Uzyskana liczba pkt		

Zadanie 19. (0–2)

Źródło 1. Plakat z 1970 r.

M. Kallas, *Historia ustroju Polski X–XX w.*, Warszawa 2001, il. VII.

Źródło 2. Komunikat Ośrodka Badania Opinii Publicznej i Studiów Programowych [fragment]

Ogólna ocena zaopatrzenia sklepów spożywczych znajdujących się w pobliżu miejsca zamieszkania badanych, dane w procentach

Zaopatrzenie	IV kwartał 1979 r.	III kwartał 1980 r
dobrze	10	4
takie sobie	29	18
złe	59	77
brak opinii	2	1

A. Dudek, Z. Zblewski, *Utopia nad Wisłą. Historia Peerełu*, Bielsko-Biała 2008, s. 286.

Źródło 3. Wiersz Mariana Żaluckiego¹, *Przepis po polsku* opublikowany w Strajkowym Biuletynie Informacyjnym „Solidarność”, 25 sierpnia 1980 r.

Wziąć to, czego nie ma
dodać soli i kminku
potem zmieszać z tym czego
chwilowo brak na rynku

Mieszać długo i dokładnie
jak się znudzi przestać
i posypać tym na co
absolutnie nas nie stać [...]

Wszyscy u nas to jedzą
dla każdego wystarczy
na tym właśnie polega
Polski cud gospodarczy

Na podstawie: A. Dudek, Z. Zblewski, *Utopia nad Wisłą. Historia Peerełu*,
Bielsko-Biała 2008, s. 277.

¹ Marian Żalucki (1920–1979) – polski poeta, satyryk, pisarz.

Wyjaśnij, dlaczego w 1980 r. można było uznać wiersz Mariana Żaluckiego za satyryczny komentarz do rezultatów polityki gospodarczej państwa z okresu tzw. dekady Gierka.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Wypełnia egzaminator	Nr zadania	19.
	Maks. liczba pkt	2
	Uzyskana liczba pkt	

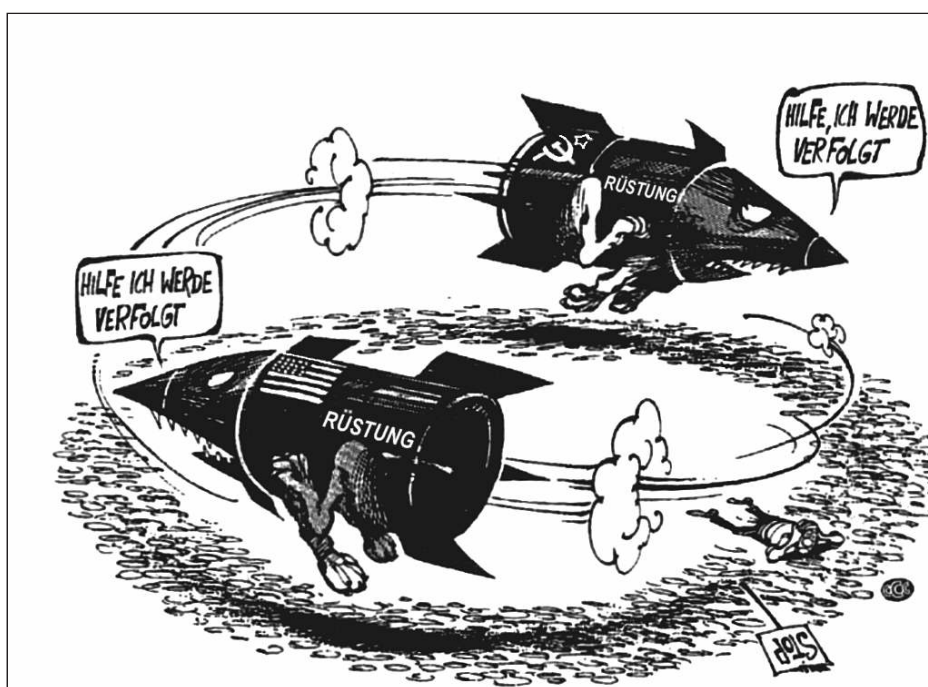
Zadanie 20. (0–1)

Źródło 1. Tabela. Łączne wydatki wojskowe USA, NATO oraz ZSRR i Układu Warszawskiego w latach 1976–1979, dane w mld dolarów

Kraj	1976	1977	1978	1979
USA	131,7	137,1	137,9	138,8
łącznie NATO	233,3	240,4	245,0	248,2
ZSRR	124,2	126,1	128,0	129,8
łącznie Układ Warszawski	135,7	138,0	140,2	142,3

W. Roszkowski, *Półwiecze. Historia polityczna świata po 1945 roku*,
Warszawa 2003, s. 230.

Źródło 2. Niemiecki rysunek satyryczny z 1981 r.

Objaśnienia: RÜSTUNG (napis na rakietach w języku niemieckim) – zbrojenia; HILFE, ICH WERDE VERFOLGT (tekst w „dymkach” w języku niemieckim) – Ratunku, jestem ścigany.

Histoire/Geschichte: L’Europe et le monde depuis 1945, Paryż 2006, s. 110.

Udowodnij, że źródło 2. świadczy o kontynuacji polityki, którą obrazują dane statystyczne (źródło 1.).

.....

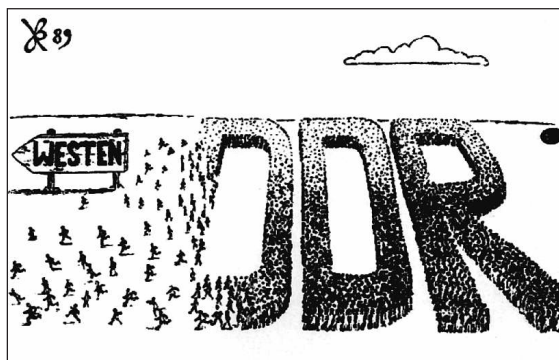
.....

.....

.....

Zadanie 21.

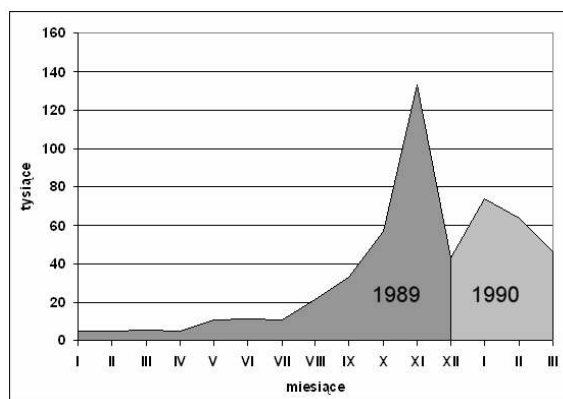
Źródło 1. Niemiecki rysunek satyryczny z 1989 r.

Głosowanie nogami

Objaśnienie: WESTEN (napis na drogowym znaku w języku niemieckim) – ZACHÓD

Źródło 2. Wykres. Ucieczki ludności NRD na Zachód w latach 1989–1990

Histoire/Geschichte: L'Europe et le monde depuis 1945, Paryż 2006, s. 136.

Zadanie 21.1. (0–1)

Czy dane z wykresu potwierdzają zjawisko przedstawione na rysunku satyrycznym?
Odpowiedź uzasadnij.

.....

.....

.....

Zadanie 21.2. (0–1)

Wyjaśnij sens ideowy tytułu rysunku satyrycznego.

.....

.....

.....

.....

Wypełnia egzaminator	Nr zadania	20.	21.1.	21.2.
	Maks. liczba pkt	1	1	1
	Uzyskana liczba pkt			

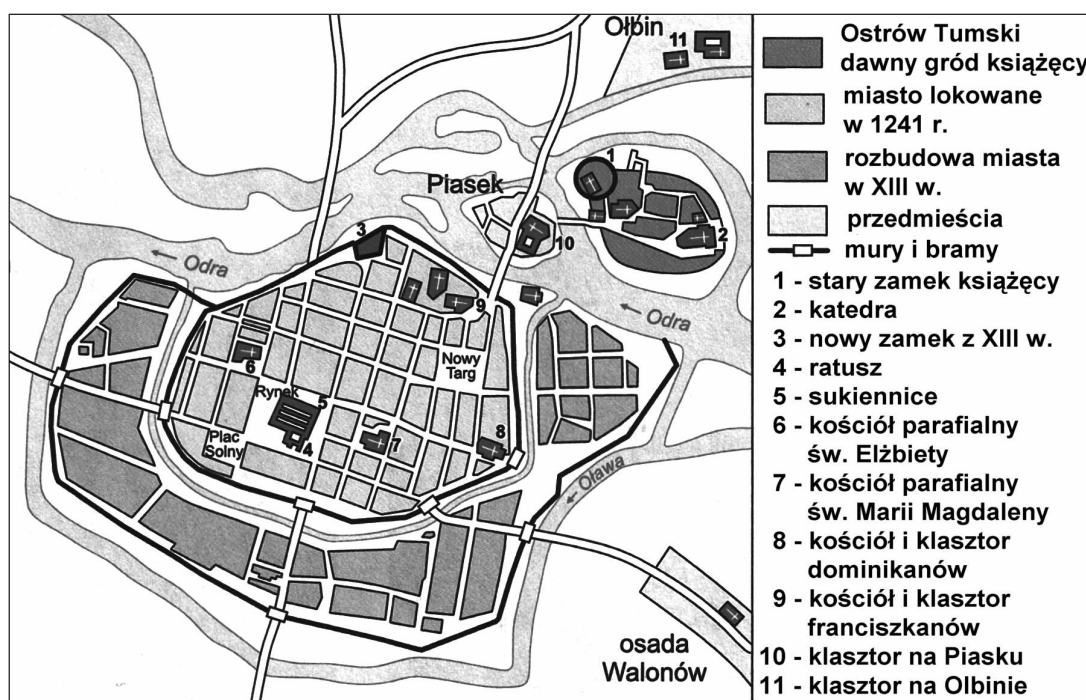
Zadanie 22. (0–12)

Zadanie zawiera pięć tematów. Wybierz jeden z nich do opracowania.

1. *Załamanie się imperium rzymskiego w V w. mogłoby nastąpić nawet bez interwencji barbarzyńskich najeźdźców* – Christopher Dawson. Scharakteryzuj wpływ czynników wewnętrznych i zewnętrznych na upadek cesarstwa zachodniorzymskiego i ustosunkuj się do zacytowanej tezy historyka brytyjskiego.
2. Wyjaśnij wpływ uwarunkowań zewnętrznych i lokalnych na gospodarkę polską w okresie rozbitcia dzielnicowego. W pracy odwołaj się do materiałów źródłowych (str. 26–28).
3. Rozstrzygnij, czy reformacja stanowiła czynnik dezintegrujący społeczeństwo monarchii polsko-litewskiej za panowania ostatnich Jagiellonów i w Rzeczypospolitej Obojga Narodów w drugiej połowie XVI i pierwszej połowie XVII w. Odpowiedź uzasadnij.
4. Czy zgadzasz się z opinią opublikowaną w XIX w. na łamach emigracyjnego pisma „Baczność”, że *rewolucja społeczna, ażeby była narodową – potrzebuje powstania. Powstanie, żeby żyć – potrzebuje rewolucji społecznej?* Odpowiedź uzasadnij. W pracy odwołaj się do materiałów źródłowych (str. 28–29).
5. *Anglia miała wybór pomiędzy wojną i hańbą. Wybrała hańbę, ale będzie miała wojnę* – Winston Churchill. Scharakteryzuj i oceń stanowisko Wielkiej Brytanii wobec polityki III Rzeszy w latach 1933–1940 i ustosunkuj się do wypowiedzi Winstona Churchilla z 1938 r.

Materiały źródłowe do tematu 2.

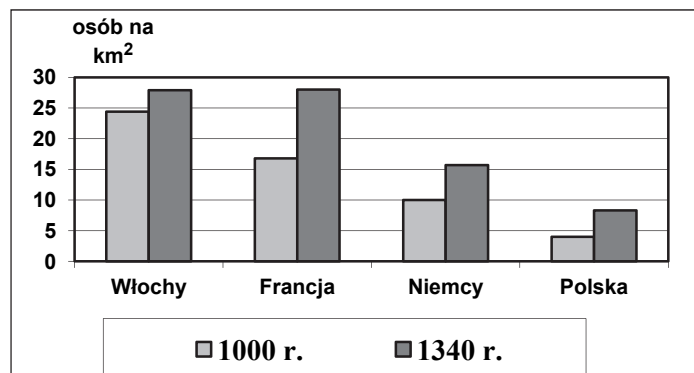
Źródło A. Plan Wrocławia w XIII w.

T. Jurek, *Dzieje średniowieczne*, Warszawa 1999, s. 231.

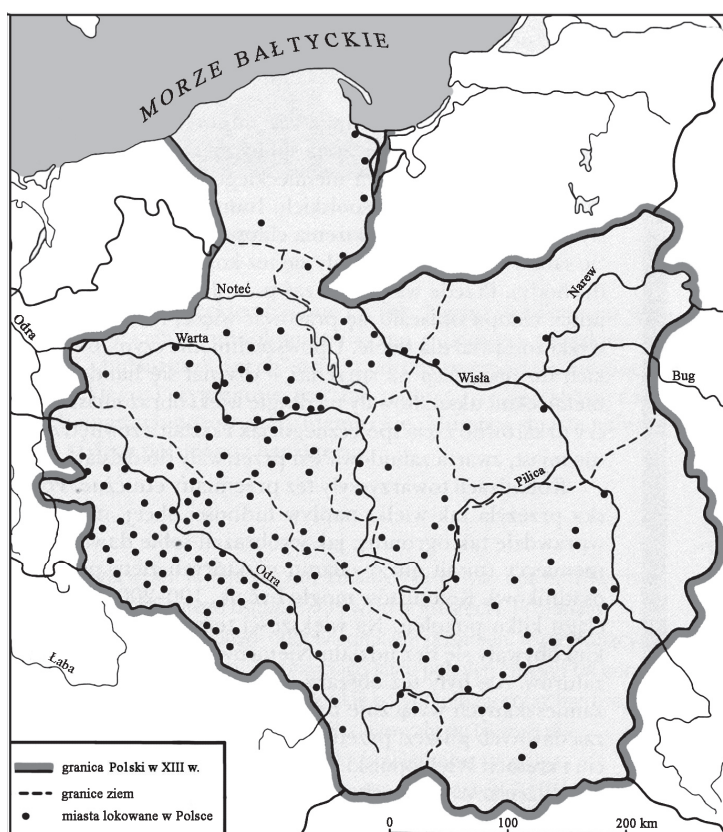
Wypełnia egzaminator	Nr zadania	22.
	Maks. liczba pkt	12
	Uzyskana liczba pkt	

Źródło B. Gęstość zaludnienia na wybranych obszarach w Europie, XI–XIV w.

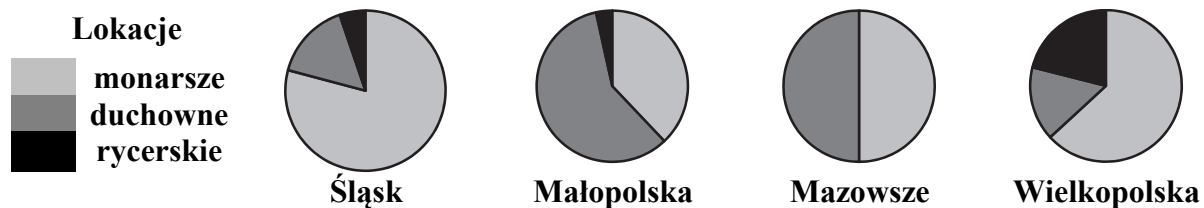

Na podstawie: T. Cegielski, W. Lengauer, M. Tymowski, *Ludzie, społeczeństwa, cywilizacje. Historia. Starożytność i średniowiecze*, Warszawa 2002, s. 216.

Źródło C. Mapa. Lokacje miejskie na ziemiach polskich w XIII w.

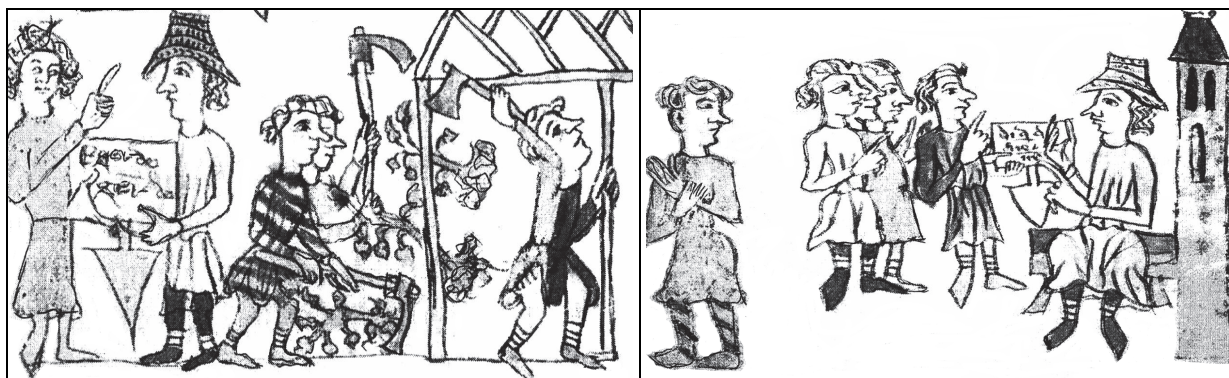

Typologia lokacji miast w Polsce w XIII w.

Na podstawie: *Wielka historia Polski*, t. 2, Kraków 1999, s. 197; T. Jurek, *Dzieje średniowieczne*, Warszawa 1999, s. 233.

Źródło D. Miniatura ze *Zwierciadła saskiego*¹, ok. 1330 r.

Po lewej: pan feudalny (w długiej sukni) przekazuje reprezentantowi chłopów dokument; chłopci karczują las i budują dom.

Po prawej: [...] obrady ławy wiejskiej; obcy chłop musi opuścić wieś (ma ręce złożone w geście rezygnacji).

Na podstawie: I. Ihnatowicz, A. Mączak, B. Zientara, J. Żarnowski, *Spółeczeństwo polskie od X do XX wieku*, Warszawa 2005, s. 102.

¹ *Zwierciadło saskie* – spis prawa zwyczajowego z terenu Saksonii; od końca XIII w. do Polski docierały liczne kopie tego spisu.

Materiały źródłowe do tematu 4.

Źródło A. Fragment listu posła¹ angielskiego w Berlinie do ministra spraw zagranicznych Wielkiej Brytanii, 31 października 1831 r.

Chłopi nie mieli powszechnie przyczyn do zapału, i nie było wątpliwości, że oni nie włączą się do walki z poświęceniem [...]. Polska rewolucja to dzieło niższych oficerów i małej partii warszawskich jakobinów. Szlachta i wyżsi oficerowie walczyli bez nadziei w możliwość uzyskania niepodległości.

Na podstawie: *Teksty źródłowe do nauki historii w szkole*, nr 30, Warszawa 1958, s. 17.

¹ Posel – wtedy w znaczeniu ‘ambasador’.

Źródło B. *Rzeź galicyjska*, rycina francuska z około 1850 r.

Ilustrowany atlas historii Polski, Warszawa 2006, s. 196.

Źródło C. Artur Grottger, *Chłop i szlachta*, 1862 r. [z cyklu rysunków *Warszawa II*]

<http://www.pinakoteka.zascianek.pl>

Źródło D. Fragment pamiętnika Bronisława Deskura – naczelnika cywilnego województwa podlaskiego w czerwcu 1863 r.

Wyszło rozporządzenie Rządu Narodowego, [...] aby się gotował lud do pospolitego ruszenia. Byłem świadkiem w tych stronach, jak we wszystkich kuźniach wiejskich przekuwano na gwałt kosy [...]. Przyjechał komisarz rządowy [...] i zażądał, aby zwołać gromady, ponieważ chce włościan uprzedzić, żeby kosy obrócili do swojej roboty w polu, gdyż rząd ma nadzieję, że przyjdzie do interwencji zagranicznej [...]. Włościanin jeden [...] wystąpił do komisarza, mówiąc: „Wyście zawsze tak robili, skompromitowaliście nas, bo Moskale wiedzą o naszym przygotowaniu. Przyjdzie czas, że my sami powstanie zrobimy, ale was tam nie będzie”. Gromady się rozeszły z szemraniem.

Na podstawie: *Teksty źródłowe do nauki historii w szkole*, nr 35, Warszawa 1959, s. 31.

na temat nr

This image shows a full page of a handwriting practice worksheet. It consists of multiple sets of three horizontal dashed lines spaced evenly down the page, providing a guide for letter height and placement. The background is plain white, and there are no other markings or text present.

Blank area with horizontal dotted lines for writing.

BRUDNOPIS (*nie podlega ocenie*)